

Problemes actuals de les relacions internacionals

2012/2013

Codi: 101092

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500259 Graduat en Ciència Política i Gestió Pública	818 Graduat en Ciència Política i Gestió Pública	OT	0	0

Professor de contacte

Nom: Laura Feliu Martínez

Correu electrònic: Laura.Feliu@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No té prerequisits acadèmics.

L'estudiant ha de tenir l'hàbit de llegir i consultar diferents mitjans de comunicació d'informació general, seguint especialment les notícies de caràcter internacional, així com els articles d'opinió sobre qüestions polítiques globals.

Objectius

En aquesta assignatura es presentaran una sèrie de problemàtiques contemporànies, en funció dels fets de cada curs acadèmic, de gran rellevància a l'agenda actual de les Relacions Internacionals. Aquests successos i processos es tracten de forma monogràfica.

L'objectiu central és introduir l'alumnat en el coneixement d'una sèrie de problemàtiques internacionals de rellevància en l'agenda política actual, tot facilitant-li les principals eines conceptuals que ens aporta la teoria de les Relacions Internacionals i que ens permeten aproximar-nos a la comprensió dels fenòmens contemporanis en tota la seva complexitat.

Els objectius bàsics del curs són:

- Desenvolupar l'aplicació per l'alumnat dels conceptes fonamentals de la disciplina de Relacions Internacionals per a la comprensió d'àrees temàtiques;
- Familiaritzar l'alumne amb una sèrie de processos que configuren la societat internacional contemporània
- Contribuir a millorar l'expressió i defensa de manera oral i per escrit de diferents punts de vista sobre qüestions internacionals rellevants.

Competències

- Aplicar el coneixement teòric i analític de les relacions internacionals a casos pràctics i professionals, en particular en l'esfera del conflicte i la cooperació entre actors.
- Argumentar des de diferents perspectives teòriques.
- Demostrar que es coneixen les tendències teòriques i les aproximacions analítiques clàssiques i recents de les relacions internacionals.

- Demostrar un bon nivell d'expressió oral en diferents registres.
- Diferenciar les principals teories de la disciplina i els diferents camps; les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, així com el seu valor per a la pràctica professional mitjançant casos concrets.
- Dissenyar tècniques per a la recollida de dades, coordinar el tractament de la informació i aplicar rigorosament mètodes de verificació d'hipòtesis.
- Elaborar i planificar recerques o informes analítics.
- Fer exposicions orals efectives i adaptades a l'audiència.
- Gestionar la distribució del temps disponible per assolir els objectius establerts per portar a terme la tasca prevista.
- Identificar fonts de dades i fer recerques bibliogràfiques i documentals.
- Interpretar i utilitzar acadèmicament textos en anglès.
- Sintetitzar i analitzar informació de manera crítica.
- Treballar amb tècniques quantitatives i qualitatives d'anàlisi per aplicar-les en els processos de recerca.
- Treballar autònomament.
- Treballar en equip i en xarxa, en particular en condicions interdisciplinàries.
- Utilitzar les principals tècniques de la informació i la documentació (TIC) com a eina essencial en l'anàlisi.
- Valorar aspectes distintius i instrumental conceptual i metodològic específic de les diverses tendències i aproximacions analítiques de les relacions internacionals.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar el coneixement teòric i analític de les relacions internacionals a casos pràctics i professionals, en particular en l'esfera del conflicte i la cooperació entre actors.
2. Argumentar des de diferents perspectives teòriques.
3. Demostrar que es coneixen les tendències teòriques i les aproximacions analítiques clàssiques i recents de les relacions internacionals.
4. Demostrar un bon nivell d'expressió oral en diferents registres.
5. Descriure els principals elements que caracteritzen la societat internacional global (1945-2000).
6. Descriure l'ordre internacional: anarquia versus ordre, societat d'estats i societat transnacional.
7. Dissenyar tècniques per a la recollida de dades, coordinar el tractament de la informació i aplicar rigorosament mètodes de verificació d'hipòtesis.
8. Elaborar i planificar recerques o informes analítics.
9. Exposar les grans aproximacions a les relacions internacionals (realisme, transnacionalisme, estructuralisme).
10. Fer exposicions orals efectives i adaptades a l'audiència.
11. Gestionar la distribució del temps disponible per assolir els objectius establerts per portar a terme la tasca prevista.
12. Identificar fonts de dades i fer recerques bibliogràfiques i documentals.
13. Interpretar i utilitzar acadèmicament textos en anglès.
14. Sintetitzar i analitzar informació de manera crítica.
15. Treballar amb tècniques quantitatives i qualitatives d'anàlisi per aplicar-les en els processos de recerca.
16. Treballar autònomament.
17. Treballar en equip i en xarxa, en particular en condicions interdisciplinàries.
18. Utilitzar adequadament la teoria i els conceptes de les relacions internacionals (tradicions de pensament hobbesiana, grociana i kantiana).
19. Utilitzar les principals tècniques de la informació i la documentació (TIC) com a eina essencial en l'anàlisi.
20. Valorar aspectes distintius i instrumental conceptual i metodològic específic de les diverses tendències i aproximacions analítiques de les relacions internacionals.
21. Valorar críticament els impactes de la globalització en diferents àmbits: seguretat, medi ambient, drets humans, migracions i pau.

Continguts

Bloc 1. La dimensió religiosa i els conflictes violents

Tema 1. Religió i conflicte violent: conceptes, aproximacions teòriques i debats

Tema 2. Existeix el conflicte religiós? Tipologies, incompatibilitats i fractures

Tema 3. L'impacte de la variable religió sobre el conflicte

Tema 4. La ideologització de la religió i els fonamentalismes: un mapa global

Bloc 2. Drets humans i Relacions Internacionals

Tema 5. Drets humans i fractures del sistema: de la guerra freda a la postguerra freda

Tema 6. Drets humans i fractures del sistema: el factor cultural

Tema 7. Les grans potències del sistema i el Tribunal Penal Internacional

Tema 8. Política exterior i promoció internacional dels drets humans

Bloc 3. La proliferació nuclear avui

Tema 9. La proliferació nuclear: motivacions i estratègies

Tema 10. L'arma nuclear i les potències nuclears

Tema 11. El règim de no proliferació nuclear

Tema 12. L'agenda nuclear del s.XXI

Bloc 4. Les revoltes àrabs: La dimensió regional i internacional

Tema 13. Revolució, democratització i cicles històrics

Tema 14. La dimensió interna de la revolta

Tema 15. Subsistema regional, efecte contagi i contrarevolució

Tema 16. La dimensió internacional de les revoltes: les reaccions de les potències del sistema

Metodologia

La dedicació a aquesta assignatura es concreta en diversos tipus d'activitats, cadascuna amb una determinada càrrega docent. El seu valor, 6 crèdits ECTS, implica una dedicació total de 150 hores, que es distribuïran en diversos tipus d'activitats:

- Les activitats dirigides són activitats a l'aula, amb la presència del professor i consistiran en classes magistrals (amb la possibilitat de desenvolupar debats en gran grup); en seminaris de discussió de les lectures obligatòries en grups més reduïts; en sessions més orientades a qüestions pràctiques, en les que s'analitzaran casos, problemes i exemples relatius al temari del curs i a partir de la quarta setmana del quadrimestre, sessions quinzenals de seminari en grups més reduïts, en les que els alumnes hauran de presentar un treball en grup que hagin preparat sobre algun tema del programa (que es fixarà d'acord amb el professor, a partir d'una relació prèvia). Aquestes activitats representen al voltant del 35% del total del treball exigít.

- Les activitats supervisades són activitats dutes a terme per l'estudiant fora de l'aula d'acord amb un pla de treball dissenyat i posteriorment tutoritzat i avaluat per part del professor.

En concret, l'estudiant haurà de fer un treball en grup reduït (màxim 4 alumnes), que s'haurà de presentar en una sessió de seminari.

Així mateix, durant el curs, l'estudiant haurà de llegir la bibliografia obligatòria de cada lliçó, en relació a les quals haurà de fer una sèrie de controls de lectura i, a més, assistir i participar activament en un debat sobre

el text. També s'hi inclouen les tutories conjuntes i altres activitats anàlogues de seguiment de curs. Aquestes activitats representen, aproximadament, el 10% del treball exigít.

- Les activitats autònomes són totes aquelles activitats que fa l'alumne pel seu compte i d'acord amb les exigències del curs per tal de superar amb èxit l'assignatura, tals com lectures bàsiques i complementàries, estudi dels apunts de classe o totes aquelles altres activitats que complementen la formació que s'assoleix en aquest curs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals amb ús de les TIC i debat en gran grup	43	1,72	1, 2, 3, 5, 6, 8, 14, 21
Debats sobre les lectures obligatòries	3	0,12	2, 3, 4, 9, 13, 18, 20
Pràctiques i exposicions orals a classe, estudis de cas	6	0,24	1, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 14, 17, 21
Tipus: Supervisades			
Lectura i preparació dels textos que seran objecte d'un control a classe	7	0,28	11, 12, 13, 14, 16
Redacció del treball de curs	5	0,2	11, 13, 14, 17, 19
Tutories i comentaris examen	3	0,12	
Tipus: Autònomes			
Estudi del temari de l'assignatura i lectures complementàries	76	3,04	11, 16

Avaluació

L'avaluació d'aquesta matèria comporta, per part de l'estudiant;

- Assistència regular a classe i la participació a les activitats: debats, comentaris de lectures, aportacions a les exposicions orals, etc. (10% de la nota final)

- Quatre (4) controls de lectures en finalitzar cadascun dels 4 blocs del curs (40% de la nota final en total, corresponent a un 10% per cada control). Aquests controls de lectura consistiran en un test de resposta múltiple i un comentari de text.

- Un treball en grup consistent en una recerca original d'una de les problemàtiques del temari de l'assignatura (50% de la nota final). El treball s'anirà elaborant al llarg del curs i s'avaluarà a través de 2 lliuraments diferents:

- un primer lliurament que consistirà en la presentació a classe del plantejament i principals eixos i desenvolupament de la temàtica. Aquesta part té un valor del 30 % de la nota final

- i un segon lliurament per escrit, en el que, d'una banda, es realitzaran les ampliacions i modificacions pertinents de la part del treball exposada a classe, i d'altra banda es redactarà un nou apartat sobre les implicacions de la temàtica per Espanya. Aquesta part té un valor de un 20 % de la nota final

No hi ha examen final

Per aprovar l'assignatura caldrà haver aprovat (amb com a mínim un 5) els controls de lectures. La nota final s'obtéindrà a partir de les proporcions indicades per cadascuna de les parts.

Al juliol hi haurà una prova de compensació en la que els estudiants que hagin seguit el curs amb regularitat però no hagin superat el treball o els controls de lectures podran tornar a presentar-se. Aquesta avaluació compensatòria tindrà lloc en les dates establertes per la Facultat.

La concurrència a dues de les activitats d'avaluació esmentades és incompatible amb la qualificació de "NO PRESENTAT"

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Controls (4) de lectures i de la matèria explicada	40% de la nota final	4	0,16	2, 6, 14, 16, 18
Participació a classe, debats i altres activitats programades pels professors	10% de la nota final	0	0	10, 12, 13, 14, 16, 19
Treball en grup: primer lliurament i exposició oral	30% nota final	2	0,08	4, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19
Treball en grup: segon lliurament per escrit	20% de la nota final	1	0,04	1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 21

Bibliografia

Bibliografia general:

Bloc 1. La dimensió religiosa i els conflictes violents

Bercovitch Peter L. Berger, ed., *The Desecularization of the World: Resurgent Religion and Politics* (Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans, 1999);

Collier, Paul, and Hoeffler, Anke. 2002. Greed and grievance in civil war. *Oxford Economic Papers* 56: 563-595.

Collier, Paul, Hoeffler, Anke, and Söderbom, Måns. 2004. On the duration of civil war. *Journal of Peace Research* 41(3): 253-273.

Crocker, Chester, Hampson, Fen Osler, and Aall, Pamela. 2004. *Taming intractable conflict: Mediation in the hardest cases*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.

DeRouen, Karl R. Jr, and Sobek, David. 2004. The dynamics of civil war. Duration and outcome. *Journal of Peace Research* 41(3): 303-320.

Ellingsen, Tanja. 2001. Cultures in conflict: Old stories or new threats? The patterns of cultural armed conflicts, 1946-99. Paper prepared for PRIO/Uppsala University/DECRG High-Level Scientific Conference, "Identifying Wars: Systematic Conflict Research and Its Utility in Conflict Resolution and Prevention", 8-9 June, 2001, Uppsala, Sweden.

Fearon, James D., and Laitin, David D. 2003. Ethnicity, insurgency, and civil war. *American Journal of Political Science* 97(1): 75-90.

Fox, Jonathan. 1997. 1999. Towards a Dynamic theory of Ethno-Religious Conflict. *Nations and Nationalism*

Volume 5, Issue 4, pages 431-463, October

_____ 2004a. Religion and state failure: An examination of the extent and magnitude of religious conflict from 1950 to 1996. *International Political Science Review* 25(1): 55-76.

_____ 2004b. *Religion, civilization, and civil war: 1945 through the millennium*. Lanham, MD: Lexington Books.

_____ 2006. "Religion et relations internationales : perceptions et réalités", *Politique étrangère* 2006/4, N° xxxx, p. 1059-1071.

Fox, Jonathan and Sandler, Shmuel (2005) 'The Question of Religion and World Politics', *Terrorism and Political Violence*, 17: 3, 293-303

Gopin, Marc. 2000. *Between Eden and Armageddon: The future of world religions, violence, and peacemaking*. Oxford: Oxford University Press.

Gurr, Ted Robert. 1994. Peoples against states: ethno-political conflict and the changing world system. *International Studies Quarterly* 38: 347-377.

Hasenclever, Andreas, and Rittberger, Volker. 2000. Does religion make a difference? Theoretical approaches to the impact of faith on political conflict. *Millennium: Journal of International Studies* 29(3): 641-674.

Hassner, Ron E. 2003. "To have and to hold": Conflict over sacred space and the problem of indivisibility. *Security Studies* 12(4): 1-33.

_____ 2006/2007. The path to intractability: Time and the entrenchment of territorial disputes. *International Security* 31(3): 107-138.

Ron E. Hassner, Michael C. Horowitz (Summer 2010). Debating the Role of Religion in War, *International Security*, Volume 35, Number 1, pp. 201-208

Susanne Hoerber Rudolph and James Piscatori, *Transnational Religion and Fading States* (Boulder, Colo.: Westview, 1997

Huntington, Samuel, P. 1993. The clash of civilizations? *Foreign Affairs* 72(3).

_____ 1996. *The clash of civilizations and the remaking of world order*. Sydney: Free Press.

_____ 2000. Try again: A reply to Russett, Oneal & Cox. *Journal of Peace Research* 37(5):609-610.

Douglas Johnston y Cynthia Sampson, eds. 1994, *Religion, the Missing Dimension of Statecraft* Oxford: Oxford University Press

Juergensmeyer, Mark. 1993. *The new cold war? Religious nationalism confronts the secular state*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

_____ 2003. 3^a de. *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence* (Berkeley: University of California Press.

Kepel, Gilles 1994 *The Revenge of God: The Resurgence of Islam, Christianity, and Judaism in the Modern World* (University Park: Penn State University Press,

Millennium. Religions in International Relations [Special Issue]. 29, no. 3 (2000).

Pearce, Susanna. 2005. Religious rage: A quantitative analysis of the intensity of armed conflicts. *Terrorism and Political Violence* 17: 333-352.

Philpott, Daniel. 2001. *Revolutions in Sovereignty: How Ideas Shaped Modern International Relations*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Philpott, « The Challenge of September 11 to Secularism in International Relations », *World Politics*, vol. 55, no 1, 2002.

Russett, Bruce M., Oneal, John R., and Cox, Michaelene. 2000. Clash of civilisations, or realism and liberalism déjà vu? Some evidence. *Journal of Peace Research* 37(5): 583-608.

Jessica Stern, *Terror in the Name of God: Why Religious Militants Kill* (New York: Ecco/ HarperCollins, 2003).

Svensson, Isak. 2007. Bargaining, bias and peace brokers: How rebels commit to peace. *Journal of Peace Research* 44(2): 177-194.

----- 2008. Fighting with Faith: Religion and Conflict Resolution in Civil Wars *Journal of Peace Research* 51(6): 930-949.

Telhami, Shibley. 2005. Beyond resolution? The Palestinian-Israeli conflict. *Grasping the nettle: Analyzing cases of intractable conflict*. C. Crocker, F. O. Hampson and P. Aall. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.

Toft, Monica Duffy. 2004. *The geography of ethnic violence: Identity, interests, and the indivisibility of territory*. Princeton NJ: Princeton University Press.

_____ 2006a. Issue indivisibility and time horizons as rationalist explanations for war. *Security Studies* 15(1): 34-69.

_____ 2006b. *Religion, civil war, and international order*. Cambridge, Mass: Belfer Center for Science and International Affairs, John F. Kennedy School of Government, Harvard University.

_____ 2007. Getting religion? The puzzling case of islam and civil war. *International Security* 31(4): 97-131.

Tusicsny, Andrej. 2004. "Civilisational conflicts: More frequent, longer, and bloodier?" *Journal of Peace Research* 41(4): 485-498.

Westerlund, David, ed. 1996. *Questioning the Secular State: The Worldwide Resurgence of Religion in Politics*. Nueva York: St. Martin's

Bloc 2. Drets humans i Relacions Internacionals

AMNISTÍA INTERNACIONAL (1999). *Informe Anual de política exterior 1999. ¿Hay un lugar para los derechos humanos en la política exterior del gobierno español? Evaluación de 1998, recomendaciones para 1999*. Madrid: AI.

BAEHR, P.R. (1996). *The role of Human Rights in Foreign Policy*. Londres: Macmillan.

CAROTHERS, T. (1999). *Aiding Democracy Abroad. The Learning Curve*. Washington: The Carnegie Endowment.

DONNELLY, J. (1989). *Universal Human Rights in Theory and Practice*. Ithaca: Cornell University Press.

DUNNE, T. y N. J. WHEELER (dirs.) (1999). *Human Rights in Global Politics*. Cambridge: Cambridge University Press,

EVANS, T. (1996). *US Hegemony and the Project of Universal Human Rights*. Nova York: St. Martin's Press.

FALK, R. (2000). *Human Rights Horizons: The Pursuit of Justice in a Globalizing World*. Nova York: Routledge.

FORSYTHE, D.P. (2000a). *Human Rights in International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.

FORSYTHE, D.P. (dir.) (2000b). *Human Rights and Comparative Foreign Policy*. Tokio, etc.: United Nations University Press.

GILLIES, D. (1996). *Between Principle and Practice: Human Rights in NorthSouth Relations*, Montreal & Kingston, McGillQueen's University Press

HILL, D.M. (dir.) (1989). *Human Rights and Foreign Policy: Principles and Practice*. Houndmills: MacMillan Press.

KECK, M.E. y SIKKINK, K. (1998). *Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca: Cornell University Press.

MONTERO LUQUE, I. (21 de noviembre de 2004). "Bush o Kerry, sin novedad en el frente: el dilema de la cooperación al desarrollo norteamericana", *Análisis Real Instituto Elcano (ARI)*.

MORGENTHAU, H. ([1948]1986). *Política entre las naciones: la lucha por el poder y la paz*. Buenos Aires: GEL.

MORGENTHAU, H. (1979). *Human Rights and Foreign Policy*. Nueva York: Council on Religion and International Affairs.

NOLAN, C. J. (1985). "The Influence of Parliament on Human Rights in Canadian Foreign Policy", *Human Rights Quarterly* 7 (3), pp. 373390.

PEI, M.; KASPER, S. (2003). *Lessons from the Past: The American Record in NationBuilding*. Washington: Carnegie Endowment for International Peace.

SKOGLY, S. I. (1990), "Human Rights Reporting: The "Nordic" Experience", *Human Rights Quarterly*(12), pp. 512528.

VINCENT, R.J. (1986). *Human Rights and International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.

WHITEHEAD, L. (ed.) (2001). *The International Dimensions of Democratization. Europe and the Americas*. Nueva York: Oxford University Press.

Bloc 3. La proliferació nuclear avui

ALBRIGHT, David; BARBOUR, Lauren; GAY, Corey; LOWERY, Todd. *Ending the Production of Fissile Material for Nuclear Weapons: Background Information and Key Questions*. Washington D.C.: Institute for Science and International Security (ISIS), 1999.

ANTHONY, Ian (Ed.). *Arms Exports Regulations*. SIPRI; Oxford University Press: Oxford, 1991.

BAILEY, Emily; GUTHRIE, Richard; HOWLETT, Darryl; SIMPSON, John. *The Evolution of the Nuclear Non-proliferation Regime*. (Vol. I). Programme for Promoting Nuclear Non-Proliferation; Fourth Edition. Southampton (UK): University of Southampton (Mountbatten Centre for International Studies, 1998.

Treaties, Agreements and Other Relevant Documents (Vol. I II). Compiled and Edited by BAILEY, Emily; GUTHRIE, Richard /HOWLETT, Darryl; SIMPSON, John. Programme for Promoting Nuclear Non-Proliferation; Sixth Edition. Southampton (UK): University of Southampton (Mountbatten Centre for International Studies, 1998.

BIRRAUX, Claude "Le controle de la sureté et de la sécurité des installations nucléaires. Deuxième partie: La reconversion des stocks de plutonium militaire, l'utilisation des aides accordées aux pays d'Europe centrale et orientale et aux Nouveaux États Indépendants". Rapport. No. 2974 de l'Assemblée Nationale et n° 264 du Sénat. Paris: Office parlementaire d'évaluation des choix scientifiques et technologiques, 2001.

BURROWS, WilliamE.; WINDREM, Robert. *Critical Mass: The Dangerous Race for Superweapons in a Fragmenting World*. London: Simon & Schuster, 1994.

CARNEGIE COMMISSION ON PREVENTING DEADLY CONFLICT. "Preventing Deadly Conflict". CD ROM.

New York: Carnegie Corporation, 1999.

CARNEGIE ENDOWMENT FOR INTERNATIONAL PEACE & MONTEREY INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES. "Nuclear Successor States: Soviet Union". Nuclear Weapon and Sensitive Export Status Report 3. Carnegie Endowment for International Peace & Monterey Institute of International Studies. Washington DC; Monterey (CA), 1995.

Gonzalo de Salazar Serantes 194 Documentos CIDOB, Seguridad y Defensa CENTER FOR NON PROLIFERATION STUDIES. "Eye on Supply". Emerging Nuclear Suppliers Project , 8. CNS, Monterey Institute of International Studies: Monterey (CA), 1993. P. 100. - "Nuclear Developments". En: The Nonproliferation Review. Vol. 2. No. 2 (winter 1995). CNS, Monterey Institute of International Studies: Monterey (CA), 1995.

CORDESMAN, Anthony Weapons of Mass Destruction in the Middle East. Web edition. Washington: Center for Strategic and International Studies, 2001.

DE ANDREIS, Marco; CALOGERO, Francesco "The Soviet Nuclear Weapon Legacy". SIPRI Research Report. No. 10. SIPRI, Stockholm 1995. Oxford/New York: Oxford University Press, 1995.

FREEDMAN, Lawrence "The Revolution in Strategic Affairs". IISS, Adelphi Paper. No. 318. London: Oxford University Press, 1998.

GOLDBLAT, Josef; VIÑAS, Ángel La no proliferación de armas nucleares. (edición original: Non-Proliferation: The Why and the Wherefore, SIPRI: Stockholm 1985). FEPR: Madrid, 1985.

GRAND, Camille "The European Union and the Non-Proliferation of Nuclear Weapons". Chaillot Papers. No. 37 (January 2000). París: Institute for Security Studies WEU, 2000.

HAAB, Mare; BARAJUNAS, Eitvydas; VIKSNE, Ilmars "The Baltic States: Security and Defence after Independence". Chaillot paper. No. 19. París: Institute for Security Studies of the Western European Union, 1995.

HAGERTY, Devin The Consequences of Nuclear Proliferation: Lessons from South Asia. Cambridge: MIT Press, 1998.

HERSH, Seymour The Samson Option: Israel's Nuclear Arsenal and American Foreign Policy. New York: Vintage Books, 1993.

INSTITUTE FOR DEFENSE & DISARMAMENT STUDIES (IDDS). The Arms Control Reporter: A Chronicle of Treaties, Negotiations, Proposals, Weapons and Policy. Published by the Institute for Defense & Disarmament Studies. Cambridge (Massachusetts): IDDS, vols. 1993-1998.

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES (IISS). - Balance Militar, Madrid: Ministerio de Defensa, (Edición original del International Institute for Strategic Studies, Oxford University Press).

- Strategic Survey London: Brassey's, Oxford University Press,

- The Military Balance . London: Brassey's,

ITTY, Abraham The Making of the Indian Atomic Bomb: Science, Secrecy and the Postcolonial State. London/New York: Zed Books, 1998.

IMAI, Ryukichi. What Are The Nuclear Weapons? General Review as a Contribution Toward the Nuclear Free World. (sin lugar de edición): Toward the New World (sin fecha).

MATAIJA, Steven; BEIER, J. Marshall. Multilateral Verification and the Post- Gulf Environment: Learning from the UNSCOM Experience. Symposium proceedings. Toronto: Center for International and Strategic Studies, York University, 1992.

O'PREY, Kevin P. A Farewell To Arms? Russia's Struggles With Defense Conversion. New York: The Twentieth Century Fund Press, 1995.

PERKOVICH, George India's Nuclear Bomb: The Impact on Global Proliferation. Berkeley: University of California Press, 1999.

RENSELAER, W. Lee The Nuclear Black Market in the Former Soviet Union and Europe. New York: St. Martin's Press, 1998.

RITTER, Scott. End Game: Solving the Iraq Problem Once and for All. New York: Simon & Schuster, 1999.

RUMBLE, Greville. Politics of Nuclear Defense: a Comprehensive Introduction. Cambridge UK: Polity Press, 1985.

SCHMITT, Burkard; DELPECH, Therese; DINGLI, Shen; FREEDMAN, Lawrence; GRAND, Camille; MANNING, Robert A.; MÜLLER, Harald; ROBERTS, Brad; TRENIN, Dmitri "Nucléaire: le retour d'un grand débat". Cahiers de Chaillot. No. 48, Juillet 2001. Paris: Institut d'Études de Sécurité UEO, 2001.

SHIELDS, John M.; POTTER, William C. Dismantling the Cold War: US and NIS Perspectives on the Nunn-Lugar Cooperative Threat Reduction Program. Cambridge (MASS): MIT Press, 1997.

SPECTOR, Leonard S.; SMITH, Jacqueline R. Nuclear Ambitions: The Spread of Nuclear Weapons 1989-90. Carnegie Endowment for International Peace. Westview Press: Boulder (Colorado, USA) / Oxford (UK), 1990.

WEBSTER, William H. The Nuclear Black Market: A Panel Report of the CSIS Global Organized Crime Project Nuclear Black Market Task Force. Washington: CSIS Press, 1996.

Bloc 4. Les revoltes àrabs: La dimensió regional i internacional

Ayubi, N. N. (2000), Política y sociedad en Oriente Próximo. La hipertrofia del estado árabe, Bellaterra, Barcelona.

Badie, B. (1992), L'État importé. L'occidentalisation de l'ordre politique, Fayard, París.

Beblawi, H. y G. Luciani, eds. (1987), The Rentier State, Croom Helm, Londres.

Brumberg, D. (2002), «The Trap of Liberalized Autocracy», Journal of Democracy, 13.

- (2003), «Liberalization versus Democracy. Understanding Arab Political Reform», Working Papers. Carnegie Endowment for International Peace, 1-20.

Brynen, R., B. Korany y P. Noble, eds. (1995), Political liberalization and democratization in the Arab world, vol. 1. Theoretical Perspectives, Lynne Rienner, Boulder.

Camau, M. (1971), La notion de démocratie dans la pensée des dirigeants maghrebins, CNRS, París.

- (1999), «La transitologie à l'épreuve du Moyen-Orient et de l'Afrique du Nord», Annuaire de l'Afrique du Nord, XXXVIII.

Corm, G. (2005), «Entretien. Georges Corm. Le système communautaire et confessionnel s'apparente au totalitarisme», l'Humanité.

Harik, I. (1987), «The Origins of the Arab State System», en G. Salamé, ed., The Foundations of the Arab State, Croom Helm, Londres-Nueva York- Sidney.

Huntington, S. (1991), The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century, Oklahoma University Press, Oklahoma.

Inglehart, R. (1977), The silent revolution: Changing values and political styles among Western publics, Princeton University, Press Princeton, N. J.

Izquierdo Brichs, F. Coord. (2009), Poder y regímenes políticos en el mundo árabe. Barcelona: Bellaterra: CIDOB.

- Kemou, A. (2007), *Nasser's National Interest: A «Sociology of Power» Analysis*, Fimam, Altafulla, <http://www.fimam.org/4.htm>.
- Khader, B. (1997), *État, société civile et démocratie dans le monde arabo musulman*, CERMAC, Lovaina.
- Leca, J. (1994), «La démocratisation dans le monde arabe: incertitude, vulnérabilité et légitimité», en G. Salamé, ed., *Démocraties sans démocrates. Politiques d'ouverture dans le monde arabe et islamique*, Fayard, Paris.
- Mañé, A. y C. De laCámara (2005), «Rusia: ¿hacia una economía petrolero-rentista?», *Revista de Economía Crítica*, 3.
- Martín Muñoz, G. (1999), *El Estado árabe. Crisis de legitimidad y contestación islamista*, Bellaterra, Barcelona.
- Nitzan, J. y S. Bichler (2002), *The global political economy of Israel*, Pluto Press, Londres.
- Norton, A. R. (1993), «The Future of Civil Society in the Middle East», *Middle East Journal*, 47, pp. 205-216.
- , ed. (1995), *Civil Society in the Middle East*, E.J.Brill, Londres.
- O'Donnell, G., P. C. Schmitter y L. Whitehead, eds. (1986), *Transitions from authoritarian rule: Southern Europe*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore.
- Perthes, V. (2004), *Arab Élites: Negotiating the Politics of Change*, Lynne Rienner Publishers.
- PNUD, Regional Bureau for Arab States (2005), *The Arab human development report 2004. Towards Freedom in the Arab World*, United Nations Publications, Amman.
- Przeworski, A. (1991), *Democracy and the market. Political and economic reforms in Eastern Europe and Latin America*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Rustow, D. A. (1970), «Transitions to Democracy: Toward a Dynamic Model», *Comparative Politics*, 2, pp. 337-363.
- Salamé, G., ed. (1994), *Démocraties sans démocrates. Politiques d'ouverture dans le monde arabe et islamique*, Fayard, Paris.
- (1996), *Appels d'empire. Ingérences et résistances à l'âge de la mondialisation*, Fayard, Paris.
- Schmitter, P. C. (1999), «Se déplaçant au Moyen-Orient et en Afrique du Nord, «transitologues» et «consolidologues» sont-ils toujours assurés de voyager en toute sécurité?», *Annuaire de l'Afrique du Nord*, XXXVIII, pp. 11-35.
- Skocpol, T. (1979), *States and Social Revolutions: A Comparative Analysis of France, Russia and China*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Tilly, C. (1978), *From Mobilization to Revolution*, McGraw-Hill, Nueva York.
- Veblen, T. (1971 [1899]), *Teoría de la clase ociosa*, Fondo de Cultura Económica, México.
- Vieille, P. (1984), «Le pétrole comme rapport social», *Peuples méditerranéens*, 26.
- Weber, M. (1985), *Ensayos de sociología contemporánea*, Planeta-Agostini, Barcelona.
- Wight, C. (2006), *Agents, Structures and International Relations. Politics as Ontology*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Wright Mills, C. (2000 [1956]), *The power élite*, Oxford University Press, Nueva York.

